

ויקיפדיה - אנציקלופדיה כמערכת מידע

דוד שי

ויקיפדיה היא אנציקלופדיה שיתופית, חופשית, רב לשונית הפועלת באינטרנט. ויקיפדיה נבחנת בדרך כלל כאנציקלופדיה אך יש לזכור שהיא גם מערכת מידע העומדת בדרישות גבוהות: מאגר המידע של ויקיפדיה האנגלית מכיל יותר מחמישה מיליון ערכים, ובוויקיפדיה העברית יותר מ-192 אלף ערכים (פי שישה מאשר באנציקלופדיה העברית). מאגר המולטימדיה (בעיקר תמונות) המשותף לכל השפות מכיל יותר מ-32 מיליון קבצים.

בוויקיפדיה שתי קבוצות של משתמשים: קוראים וכותבים. כל אחת מהן זקוקה לכלים לשירותה. יש לזכור שאחד ממאפייניה של ויקיפדיה הוא שהמעבר מקורא לכותב הוא מידי: כל קורא יכול להפוך לכותב ברגע שירצה בכך, ללא צורך בהרשאות.

להכרת תשתית התוכנה של ויקיפדיה יש להכיר שלושה מושגים:

- ויקי: שיטה לבניית מאגרי מידע ואתרי אינטרנט, שבהם התוכן נכתב ונערך על ידי כלל הגולשים, בשיטת מיקור המונים. גובשה בשנת 1995 בידי וורד קנינגהם.
  - מדיה-ויקי: מימוש בולט של שיטת ויקי, שנכתבה למען ויקיפדיה והמיזמים האחרים של קרן ויקימדיה. זו תוכנה חופשית, הנמצאת בשימוש נפוץ גם באתרי אינטרנט נוספים. כתובה בשפת PHP ומבוססת על מאגר הנתונים MySQL.
  - ויקיפדיה (ומיזמים נוספים: ויקימילון, ויקיצוטוט ועוד) המשתמשת במדיה-ויקי.
- מדיה-ויקי כוללת כלים לקסטומיזציה ליישום הספציפי. ויקיפדיה כוללת גם כלי פרסונליזציה – התאמה לדרישות של כל משתמש.

סט הכלים העיקרי לקבוצת הקוראים הוא כלי הניווט. למטרה זו מרבית הגולשים משתמשים בכלי שמחוץ לוויקיפדיה – מנוע החיפוש גוגל, המציג את ערכי ויקיפדיה בראש תוצאות החיפוש שלו. בתוך ויקיפדיה ישנם כלי ניווט פנימיים: תיבת חיפוש – מנוע חיפוש פנימי, חלוקת הערכים לקטגוריות נושאיות, פורטלים לתחומי ידע נבחרים ועוד.

קבוצת הכותבים עוסקת לא רק בכתיבת ערכים, אלא בקשת רחבה של פעילויות נוספות:

- הוספת תמונות
- עריכה טכנית: יצירת קישורים פנימיים, עיצוב ועוד.
- עריכה לשונית ועריכה עניינית
- סיווג וקטלוג

- בקרת שינויים אחרונים: בוויקיפדיה שלל כלי בקרה, המאפשרים לאתר עריכות פגומות ולטפל בהן.
- השתתפות בדיוני תוכן ובהצבעות
- הפעלת בוטים.

כל כותב בוחר לעצמו את תחומי העניין וסוגי הפעילויות המתאימים לו.

מדיה-ויקי נמצאת בתהליך פיתוח מתמיד ונוספים לה שכלולים שונים, אך ללא שינוי בולט בחוויית המשתמש. שינוי מהותי עיקרי הוא פיתוח העורך הוויזואלי, המאפשר עריכה בשיטת wysiwyg הנפוצה.

במהלך השנים הורחב השיתוף הגלובלי בין הוויקיפדיות בשפות השונות:

- קישורים בין ערכים בשפות שונות
- ויקישיתוף – מאגר מדיה משותף לכל השפות
- ויקינתונים – נתונים משותפים לכל השפות
- כלי התרגום, לסיוע בתרגום ערכים משפה לשפה.

לשליטה בכמות העצומה של הערכים משמשים גם בוטים, ובהם

- בוט ההחלפות: להשגת אחידות לשונית ולתיקון שגיאות כתיב נפוצות
- בוט שתי שקל: לאיתור שגיאות בהתאמה בין מספר למין.